

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการเผยแพร่เนื้อหาที่ไม่เหมาะสมบนอินเทอร์เน็ต โดยทำการวิเคราะห์ถึงลักษณะและรูปแบบของเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมบนอินเทอร์เน็ต และผลกระทบของเนื้อหาดังกล่าวต่อสังคมไทย รวมถึงขอบเขตของการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นบนอินเทอร์เน็ต ตลอดจนทำการวิเคราะห์ถึงแนวโน้มและความเป็นไปได้ของการใช้มาตรการการจัดการปัญหาการเผยแพร่เนื้อหาที่ไม่เหมาะสมบนอินเทอร์เน็ตของต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ มาตรการทางกฎหมาย และมาตรการกำกับดูแลตนเองบนอินเทอร์เน็ต ทั้งนี้เพื่อแสวงหามาตรการการจัดการปัญหาที่เหมาะสมของประเทศไทย วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นการศึกษาวิจัยในเชิงสหวิทยาการ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์พรรณนา จากข้อมูลเอกสาร และการสำรวจแบบสอบถาม รวมถึงการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทั้งสิ้นจำนวน 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มภาครัฐ กลุ่มภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ต กลุ่มภาคประชาสังคม รวมทั้งกลุ่มนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญ

จากผลการวิจัยพบว่า อินเทอร์เน็ตเป็นระบบการสื่อสารที่มีลักษณะความสัมพันธ์แบบกลุ่มต่อกลุ่ม มีการแพร่กระจายสูง รวมถึงมีลักษณะข้ามพรมแดน ด้วยเหตุนี้ กระบวนทัศน์แบบดั้งเดิมที่ใช้ในการจัดการปัญหาเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมจึงไม่อาจเป็นแนวทางในการจัดการปัญหาที่มีประสิทธิผลได้ ดังนั้น กระบวนทัศน์ในการจัดการเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมบนอินเทอร์เน็ตควรคำนึงถึงโครงสร้างทางเทคนิค และความเป็นโลกาภิวัตน์ของอินเทอร์เน็ตเป็นหลัก นอกจากนี้ แนวโน้มของการจัดการปัญหาการเผยแพร่เนื้อหาที่ไม่เหมาะสมบนอินเทอร์เน็ตในปัจจุบันมุ่งเน้นการใช้มาตรการตรวจสอบ เพื่อปิดกั้นเนื้อหาที่ผิดกฎหมายและเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมบนอินเทอร์เน็ต อย่างไรก็ตาม อินเทอร์เน็ตเป็นสื่อที่แตกต่างจากสื่อประเภทอื่น อย่างเช่น โทรทัศน์ หรือหนังสือพิมพ์ ซึ่งไม่สามารถควบคุมโดยการใช้มาตรการตรวจสอบและปิดกั้นเนื้อหาเป็นจำนวนมากทั้งหมดได้ และการใช้มาตรการเช่นนี้ยังส่งผลกระทบต่อพื้นที่สาธารณะของอินเทอร์เน็ต และเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชนที่ได้รับการคุ้มครองไว้ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ

ด้วยเหตุนี้ การเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ในการจัดการปัญหาดังกล่าว จากการใช้มาตรการตรวจสอบและปิดกั้นเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม ไปเป็นการกำกับดูแลตนเองบนอินเทอร์เน็ต จึงเป็นมาตรการที่ทำให้เกิดความสมดุลระหว่างการคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นกับการคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมบนอินเทอร์เน็ต ซึ่งในบางประเทศ อย่างเช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศออสเตรเลียมุ่งเน้นการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายอาญา

เพื่อบังคับใช้กับการเผยแพร่เนื้อหาที่ผิดกฎหมายบนอินเทอร์เน็ต ในขณะที่บางประเทศ อย่างเช่น ประเทศอังกฤษ และประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรปได้รับเอาแนวทางในการกำกับดูแลตนเอง เพื่อไปปฏิบัติใช้ในการจัดการปัญหาการเผยแพร่เนื้อหาที่ไม่เหมาะสมบนอินเทอร์เน็ต ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายในการจัดการปัญหาเกี่ยวกับเนื้อหาที่ผิดกฎหมายและเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมของสหภาพยุโรป โดยที่การกำกับดูแลตนเองต่างจากการใช้มาตรการทางกฎหมาย ตรงที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหาสามารถเข้ามาจัดการปัญหาได้เองโดยตรง และมีความยืดหยุ่น รวมถึงการกำกับดูแลตนเองเป็นมาตรการที่มีลักษณะระหว่างประเทศมากกว่ามาตรการทางกฎหมาย

อย่างไรก็ตาม การจัดการปัญหาการเผยแพร่เนื้อหาที่ไม่เหมาะสมบนอินเทอร์เน็ตนั้น ไม่สามารถอาศัยมาตรการใดเพียงมาตรการเดียว หรือเป็นการควบคุมแบบเบ็ดเสร็จโดยหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งได้ แต่แนวทางการจัดการปัญหาการเผยแพร่เนื้อหาที่ไม่เหมาะสมบนอินเทอร์เน็ตของประเทศไทยที่มีประสิทธิผล จำเป็นต้องอาศัยแนวทางการจัดการปัญหาในเชิงสหวิทยาการ โดยผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหาควรเข้ามามีบทบาทโดยตรงในการจัดการปัญหาในลักษณะที่เป็นการกำกับดูแลปัญหาร่วมกัน ซึ่งหมายความว่า ภาครัฐยังคงมีอำนาจในการออกกฎหมาย และบังคับใช้กฎหมายกับการเผยแพร่เนื้อหาที่ผิดกฎหมาย ในขณะเดียวกันก็เปิดโอกาสให้ภาคอุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ต และภาคประชาสังคม อันได้แก่ สถาบันการศึกษา สถาบันครอบครัว ชุมชน และชุมชนเสมือนบนอินเทอร์เน็ตได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำกับดูแลเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมบนอินเทอร์เน็ต ซึ่งแนวทางการจัดการปัญหาดังกล่าวนี้อาจเป็นแนวทางในการจัดการปัญหาที่มีประสิทธิผล และสามารถดำรงไว้ซึ่งเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชน พร้อมกันกับการคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมบนอินเทอร์เน็ต